
решення / [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: ombudsman.midural.ru/files/484cf6956c2e8.doc

10. Маляренко В. Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України. / В.Т. Маляренко/ [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: <http://ebk.net.ua/Book/SptpoU/1-2/241.htm>

Науковий керівник – Свида Т.О., к.ю.н., доц.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО

Шкаран Іванна Іванівна,

студентка 4-го курсу юридичного факультету

Київського національного університету ім. Т. Шевченка

В соціальному житті допоміжні репродуктивні технології є дуже актуальним явищем, що потребує уваги та розвитку правового підґрунтя, оскільки програма сурогатного материнства допомагає дуже багатьом сім'ям. Проте розвиток науки і техніки випереджає морально-правову адаптацію суспільства до нових досягнень. В Україні на даному етапі розвитку законодавства впровадження репродуктивних технологій, і насамперед сурогатного материнства одне з найменш закріплених питань у царині сімейно-правових відносин, і юридичній практиці вцілому.

Під сурогатним материнством необхідно розуміти запліднення жінки, шляхом імплантації ембріона з використання генетичного матеріалу подружжя, з метою виношування і народження дитини, яка в подальшому буде визнана такою, що походить від подружжя.

На сьогоднішній день найбільш прогресивною державою у цьому питанні є США. Штат Каліфорнія вважається світовим центром сурогатного материнства, де надаються міжнародні послуги сурогатних матерів. В даному штаті законодавчо закріплений принцип, відповідно до якого всі права на дитину, народжену за допомогою сурогатної матері належать генетичним батькам. Хоча перша країна, в якій було впроваджено сурогатне материнство є Англія, в якій перша дитина даним шляхом з'явилася у 1978р.

На сьогоднішній час питання легалізації сурогатного материнства у різних країнах вирішується по-різному. Так наприклад, існують країни, в яких воно повністю заборонене (Німеччина). Ряд певних країн дозволяє лише некомерційне сурогатне материнство (Норвегія, Іспанія, Швейцарія). У Канаді ж сурогатне материнство хоч і дозволене, але договір між сурогатною матір'ю не має юридичної сили, тобто у випадку бажання залишити народжену дитину собі, у сурогатної матері є повне право на це.

Україна належить до тих країн, які на законодавчому рівні закріплюють правові можливості застосування сурогатного материнства (зокрема, комерційного).

На сьогодні дане питання в Україні регулюється Сімейним Кодексом України, а саме ст. 123 «Визначення походження дитини від батька, матері при штучному заплідненні та імплантації зародка», Законом України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 р.; Наказом Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Інструкції про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій» від 23.12.2008 р. № 774.

Поza увагою даних нормативно-правових актів залишається досить багато нерегульованих питань.

Перший аспект, на який хотілось би звернути увагу, незахищеність прав біологічної матері. На сьогодні Сімейний кодекс України ставить на перше місце умови угоди, укладеної між подружжям і сурогатною матір'ю, відтак, не надаючи можливості сурогатній матері залишити дитину собі та бути зареєстрованою у органах реєстрації актів цивільного стану. Натомість європейська практика дотримується зовсім іншого підходу щодо регулювання питань встановлення материнства у випадку народження дитини сурогатною матір'ю та виходить з того, що матір'ю дитини є та жінка, яка її виносила та народила, тобто права біологічної матері мають переважну силу перед правами матері генетичної. Тому, на мою думку, з метою захищеності прав біологічної матері потрібно прописати статтю ст. 121-1, яка б звучала так «Поняття рівності матерів» і містила дану диспозицію «Всі матері рівні перед Законом за поняттям материнства. Мати не може відрізнятись від сурогатної матері, так само як сурогатна матір не може відрізнятись від звичайної матері за поняттям материнства.» І продовжуючи дану тезу на мою думку було б доцільно ч. 2 ст. 123 СК записати як «Подружжя, яке дало згоду на перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого ним в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, можуть бути записані батьками дитини тільки у разі згоди жінки, яка народила дитину (сурогатна матір).»

Попри легальність сурогатного материнства, потенційних вагітних жінок лякає той факт, що вони не можуть юридично оформити свої стосунки з батьками-замовниками. Адже ця процедура офіційно ні в одному законі не прописана. Тому, на мою думку, дуже важливим моментом в даному питанні є визначення правової форми договору між генетичними батьками і сурогатною матір'ю. Даний договір, на мою думку, носить цивільно-правовий характер, і його можна визначити як договір про надання послуг, що носить оплатний характер. Він є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди щодо всіх істотних умов договору. Укладаючи договір між генетичними батьками та сурогатною матір'ю, слід звернути увагу на предмет договору, умови та порядок виконання договору, порядок розрахунків між сторонами (у разі відплатності), права та обов'язки сторін, строк дії договору, відповідальність сторін, страхування, конфіденційність. Та потрібно прописати умову, за якою умови договору носять рекомендаційний характер і сторони можуть внести до договору будь-які власні побажання та за взаємною згодою змінювати або доповнювати договір у майбутньому.

Важливим є також той момент, що єдиним суб'єктом права на використання сурогатного материнства являється подружжя, що зазначено в ст.123 СК України. Існують різні точки зору щодо даної проблеми, з огляду на конституційні права рівності одинока жінка також може скористатися даним правом. Хоча багато науковців вважають, що з метою захисту дітей від народження в неповноцінних шлюбах. Хоча, в законодавстві не існує обмеження щодо народження природним шляхом неодруженою жінкою. Тому, я вважаю, що з метою врегулювання даних розбіжностей, повинно бути надано право одиноким жінкам або ж чоловікам на використання сурогатного материнства. І відповідне положення повинне бути зазначене в законодавстві.

Ще одним важливим аспектом у сфері застосування сурогатного материнства є врегулювання договірних відносин між сурогатною матір'ю та її чоловіком, у випадках коли народжена дитина залишиться у сурмами, то згідно чинного законодавства України, чоловік сурогатної матері в імперативному порядку може бути визнаний батьком дитини, хоча вона і не є генетично спорідненою з ним.

Тому, на мою думку, було б доцільно доповнити ст.122 СК України положенням, що до того, що дитина, народжена сурогатною матір'ю, що перебуває в шлюбі, не вважається такою, що походить від чоловіка сурогатної матері.

Також, на мою думку, досить гостро постає в Україні проблема можливості поширення комерційного сурогатного материнства, причиною чого є кримінальна діяльність (торгівля органами дітей або торгівля дітьми для наступного їхнього жебрацтва) та низький прожитковий рівень більшості українського населення. У такій соціально-економічній обстановці за умови відсутності відповідного правового регулювання та відповідальності за порушення певних норм, вже створені необхідні передумови для зловживання в кримінальних інтересах тими можливостями, які надає Сімейний кодекс України щодо використання сурогатного материнства. А ігнорування в Кодексі прав біологічної матері перед правами генетичних батьків тільки підтверджує це.

Так як основним має бути врахування інтересів дитини, а не будь-кого іншого, сурогатне материнство в Україні повинно бути більш чітко регламентованим.

Науковий керівник - Цюра Вадим Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Київського національного університету ім..Т. Шевченка

ПОНЯТТЯ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА ПРИ СПАДКУВАННІ ЗА ЗАПОВІТОМ

*Шинкарук Наталія Володимирівна,
студентка 3 курсу юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Соціально-економічні перетворення українського суспільства значною мірою ґрунтуються на реформуванні цивільно-правових відносин. Цей надзвичайно складний процес пов'язаний в першу чергу з кардинальними змінами у відносинах власності, які тягнуть за собою і зміни в спадковому праві.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю використання для поглибленого дослідження особливостей правонаступництва при спадкуванні за заповітом.

Важливе значення для наукової роботи мали дослідження вчених-цивілістів, які займались проблемами інституту права власності, цивільних угод, цивільних правовідносин, і правонаступництва в цих відносинах: Л.В. Козловська, І.А. Безклубий, С.Н.Братусь, А.В.Венедиктов, Д.М.Генкін, В.П. Грибанов, О.В.Дзера, О.С.Іоффе, О.В. Кохановська, Н.С.Кузнєцова, В.В.Луць, Р.А. Майданик, І.Б.Новицький, О.А.Підпригори, І.С.Перетерський, О.А.Красавчиков, Н.В.Рабінович, С.О.Харитонов, Б.Б.Черепакін, Я.М.Шевченко та багатьох інших вчених.

Під спадкуванням за заповітом розуміють найчастіше спадкування на умовах і в порядку, встановленими в заповіті. Досить часто спадкування за заповітом розглядається у зв'язку з протиставленням його спадкуванню за законом [1, 116-117]. Витоки цього потрібно вбачати в римському цивільному праві. Як відомо, за римським правом спадкування за заповітом виключало спадкування за законом. Не могли діяти одночасно обидва порядки посмертного переходу майна особи: “*nemo pro parte testatus, pro part intestatus desedere potest*” (fr. 7. D. 50. 17) [5, 488].